

Stockholm den 28 februari 2022

R-2021/2527

Till Utrikesdepartementet

UD2021/17423

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 2 december 2021 beretts tillfälle att avge yttrande över Utrikesdepartementets utkast till lagrådsremiss Anpassningar till EU:s marknadskontrollförordning – del 2.

Sammanfattning

Trots att EU:s marknadskontrollförordning medger att medlemsstaterna i nationell rätt fastställer villkor och begränsningar för marknadskontrollmyndigheternas befogenheter, har det i utkastet valts att inte göra så. Detta medför att flera rättssäkerhetsgarantier saknas i utkastets förslag, vilket Advokatsamfundet tidigare påpekat i sitt remissyttrande till betänkandet av 2019 års marknadskontrollutredning.¹ Advokatsamfundet avstyrker alltså att marknadskontrollmyndigheter själva ska kunna besluta om inspektioner, varningsmeddelanden och avlägsnande av information och vidhåller att dessa befogenheter bör utövas först efter beslut av domstol. Advokatsamfundet vill även fortsatt framhålla vikten av att beslut som fattas av marknadskontrollmyndigheterna motiveras på erforderligt sätt. Mot denna bakgrund kan Advokatsamfundet inte ställa sig bakom utkastets förslag i dess nuvarande utformning.

¹ Se Advokatsamfundets remissyttrande den 4 december 2020 över betänkandet av 2019 års marknadskontrollutredning Enhetlig och effektiv marknads kontroll (SOU 2020:49).

Synpunkter

Val av lagstiftningsteknik

I utkastet till lagrådsremiss föreslås ett paket av bestämmelser om marknadskontroll som ska införas i samtliga berörda produktlagar. Såsom framförts i Advokatsamfundets remissyttrande avseende SOU 2020:49, är Advokatsamfundet av uppfattningen att en heltäckande sektorövergripande lag i stället är att föredra. Detta eftersom det skulle medföra en mer lättöverskådlig och tydlig lagstiftning, vilket skulle innebära ökad förutsebarhet och rättssäkerhet för den enskilde.

Dolda köp

I utkastet till lagrådsremiss föreslås att marknadskontrollmyndigheter ska få införskaffa varuprover under dold identitet, om det är nödvändigt för att uppnå syftet med kontrollen. Myndigheten ska underrätta den ekonomiska aktören om åtgärden så snart det går utan att den förlorar i betydelse. Advokatsamfundet vidhåller dock tidigare angiven inställning och vill fortsatt understryka vikten av att dolda köp görs som en sista utväg av marknadskontrollmyndigheter och tillämpas med stor restriktivitet.

Inspektioner

Advokatsamfundet har i sitt remissyttrande avseende SOU 2020:49 anfört att inspektioner bör ske först efter beslut av domstol på ansökan av marknadskontrollmyndigheten. Advokatsamfundet ifrågasätter varför frågan inte har berörts närmare i utkastet till lagrådsremiss och vill alltjämt betona att rätten till domstolsprövning är en grundläggande rättighet som är avgörande för att enskilda ska kunna tillvarata sina rättigheter och för att garantera den enskildes rättssäkerhet gentemot myndigheter. Mot denna bakgrund avstyrker Advokatsamfundet utkastets förslag i denna del.

Den begränsning i möjligheterna till inspektion i utrymme som inte är tillgängligt för allmänheten som föreslås i utkastet till lagrådsremiss är väl avvägd (för bostad, se dock nedan). Advokatsamfundet delar Justitiekanslerns förslag att låta proportionalitetsprincipen komma till uttryck i produktlagstiftningen, trots att utkastet till lagrådsremiss anser att detta är överflödigt då denna princip redan regleras i förvaltningslagen och följer av unionsrätten.

Inspektion i bostad

Utkastet till lagrådsremiss har frångått utredningens förslag om att även bostäder ska kunna bli föremål för inspektioner. Detta utesluter emellertid inte att sådana inspektioner skulle kunna vara tillåtna. Utkastet har vidare anfört att huruvida och i vilken utsträckning artikel 14.4 e EU:s marknadskontrollförordning ger stöd för sådant tillträde får utvecklas i praxis.

Advokatsamfundet vidhåller sin uppfattning i remissyttrandet avseende SOU 2020:49 att frågan borde regleras i produktlagstiftningen och att det därvid bör framgå att det endast är bostäder som har koppling till näringsverksamhet som kan underställas inspektion. En sådan ordning skulle värna om rättssäkerheten för den enskilde, vilket är av särskilt stor vikt när det rör den privata sfären. Mot denna bakgrund avstyrker Advokatsamfundet utkastets förslag även i denna del.

Begränsning av onlinegränssnitt och varningsmeddelanden

Advokatsamfundet har i sitt remissyttrande avseende SOU 2020:49 anfört att frågor om begränsning av onlinegränssnitt och varningsmeddelanden uteslutande bör underställas domstol. I utkastet till lagrådsremiss har emellertid gjorts bedömningen att sådan prövning ska utföras av marknadskontrollmyndigheterna. Som skäl för detta har bland annat anförts att det inte är ändamålsenligt att ställa som krav att befogenheterna i artikel 14.4 k endast får utövas efter godkännande av en domstol samt att det är tillräckligt att ett fattat beslut i efterhand kan överklagas till domstol.

Advokatsamfundet vidhåller att borttagandet eller blockerandet av information från en hemsida måste anses vara en mycket ingripande åtgärd. Bedömningen av vad som skyddas av yttrandefrihetsgrundlagens tillämpningsområde och vad som kan anses utgöra en godtagbar inskränkning i yttrande- och informationsfriheten innefattar gränsdragningsfrågor som inte är lämpliga att underställa marknadskontrollmyndigheterna. Sådana överväganden bör uteslutande prövas av domstol. Även i fråga om varningsmeddelanden gör sig starka rättssäkerhetsskäl gällande, varför också dessa beslut bör underställas domstol. Mot denna bakgrund avstyrker Advokatsamfundet utkastets förslag även i denna del.

Processuella rättigheter

Advokatsamfundet har i sitt remissyttrande avseende SOU 2020:49 anfört att det tydligare bör framgå att samtliga beslut och åtgärder ska motiveras i enlighet med

förvaltningslagen och artikel 18 EU:s marknadskontrollförordning. I utkastet till lagrådsremiss har emellertid bedömningen gjorts att det inte behövs någon reglering i produktlagstiftningen för att förvaltningslagen och artikel 18 ska gälla för marknadskontrollmyndigheter. Detta motiveras genom att det av artikel 18.1 följer att samtliga beslut, inklusive beslut om inspektioner, som marknadskontrollmyndigheter fattar enligt harmoniserad unionslagstiftning eller enligt EU:s marknadskontrollförordning, ska ange de exakta grunder som de baseras på.

Förvaltningslagen och dess bestämmelser om motivering av beslut gäller för marknadskontrollmyndigheter i den mån inte en annan lag eller en förordning innehåller en bestämmelse som avviker från lagen. I enlighet med vad som tidigare anförts anser Advokatsamfundet dock att det är av stor vikt att myndigheten på ett enkelt, öppet och tydligt sätt klargör hur den har kommit fram till sitt beslut för att säkerställa grundläggande rättssäkerhetskrav för den enskilde. Mot denna bakgrund avstyrker Advokatsamfundet utkastets förslag även i denna del.

Övrigt

I övrigt lämnar Advokatsamfundet förslagen utan erinran.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander